

264. levél

Niccolò Machiavelli levele Francesco Guicciardininek

Carpi, 1521. május 18.

Méltóságos Francesco Guicciardini etc. úrnak Mutinába

Mondhatom, az Ön fondorlata oly hatásos volt, hogy füstje egészen az égig hatolt, hiszen lihegve érkezett futára és a jókora nyalábnyi levél miatt nincs ember e házban és e környéken, akin ne lett volna úrrá az izgalom. És hogy ne tűnjek hálátlannak Gismondo¹ úrral szemben, a svájciakról és a királyról írt részeket neki is megmutattam. Igencsak jelentősnek találta a dolgot. Beszéltem még neki a császár² betegségéről, és azokról a birtokokról, amelyeket meg akart venni Franciaországban: tátva maradt a szája. Mégis azt hiszem, kétkedik, nem lett-e tréfa áldozata: gondolataiba merülve töpreng, és nem érti, hogy miért kell ilyen bibliai hosszú leveleket küldözgetni erre az isten háta mögötti helyre, mely kihalt, mint az arab sivatag, s hol nem élnek mások, csak szerzetesek. Továbbá pedig nem hinném, hogy valóban olyan rendkívüli férfinak tart, amilyennek kegyelmed leírt engemet, ugyanis napjaimat úgy töltöm itt, akárcsak otthon: alszom, olvasok, és csendes nyugalomban múlatom az időt. Azt hiszem, Gismondo úr már-már azt gondolja, hogy mi ketten az Ön mókázásának lettünk áldozatai. Ezért egyre csak puhatolózik, én pedig szűkszavúan és keresetlen egyszerűséggel válaszolok kérdéseire, a gyülekező viharfelhőkről beszélek neki, a fenyegető törökökről, vagy, hogy jó ötlet-e ilyen időkben keresztes háborút indítani, s más ehhez hasonló, közszájon forgó semmiségekkel traktálom. Azt hiszem, örökkévalóságnak tűnik számára a várakozás, mígnem a félreértések tisztázása végett végre szemtől szembe szót válthat Önnel, aki e „szerencsét” ölébe hullatta, hogy itt létemmel megbolygattam háza nyugalomát, és itthon tartom őt. Ugyanakkor azt hiszem, igencsak bízik abban, hogy a játék már nem tart soká, éppen ezért továbbra is jó képet vág hozzá, gazdag lakomákat rendez, én pedig mint a kiéhezett farkas, tömöm tele a bendőm, és ebédkor csak ennyit mondok, mikor eszem: – Ezzel ma két tallérnyit spóroltam –; és este, amikor asztalhoz ülök: – A mai vacsorával tán négyet is. – Mégis lekötelezettje vagyok Önnek és neki is, és ha valaha Firenzébe látogat, nagyvonalúan vendégül látom majd, és akkor Önnek alkalma nyílhat beszélni vele.

¹ Gismondo Santi, Carpi városi kancelláriájának tagja.

² V. Károly német-római császár (1519-1556).

Ez a szószegő Rovaio pedig csak vonakodik, és kitalált, hamis indokokkal próbálkozik: azt mondja, attól tart, nem fog tudni velem jönni, mert nem tudja, prédikációiban milyen irányelvekhez tartsa magát, és attól fél, hogy a végén még ő is – mint az Angyali pápa³ – máglyán végezné. Arról is panaszkodik, hogy Firenzében az emberek nem értékelték erőfeszítéseit, s hogy hozott korábban egy törvényt, mikor a városban prédikált, melyben elrendelte, hogy a kéjnők sárga fátyolban járjanak az utcán. De a nővére megírta, hogy ennek ellenére azok úgy jártak-keltek, ahogy épp kedvük tartotta, s hogy úgy ringatták uszályukat, mint még soha. És bizony ő ezt mélységesen fájlalja. Én próbáltam megvigasztalni, mondván, ne is csodálkozzon ezen, hiszen köztudott, hogy a nagyvárosokban nem szokás kitartani a komoly szándékokban, s míg egyik nap így tesznek, a másik nap már amúgy. Példának hoztam fel erre Róma és Athén városát, mire végül megbékélt csendesen, és szinte már-már ígéretet tett nekem... – hogy végül hogyan alakulnak a dolgok, megírom majd egy másik levelemben.

Ma reggel az itteni szerzetesek új elöljárót választottak Soncino testvér személyében, aki mindenekelőtt ember, s csak aztán szerzetes, emberséges és jóra való. Ma este meg kell jelennem a generális atya előtt, s bízom benne, hogy holnap elszabadulhatok – addig minden óra örökkévalósággal ér fel –, és végre Önnel tölthetek egy napot, ki éljen és uralkodjék az idők végezetéig.

1521. május 18. napján

Nicolaus Maclavellus

A Firenzei Köztársaság nagykövete a ferences testvéreknél
(Hegyi Szilvia fordítása)

3 Az angyali pápa a keresztény egyház ideális vezetőjének népszerű változata. Machiavelli Rovaio azon félelméről számol be, hogy még egy ilyen idealizált egyházi személyt is börtönbe küldenék a Firenze befolyásos klerikusai.